

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1517

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 930

Kitap Adı: Akademik Kelâm Yazıları -II- (Ahlak, Bilgi, İman, Nedensellik, Kötülük, İnsan Fiilleri, Meâd, Yöntem)

Book Title: Academic Writings on Kalam -II- (Etics, Knowledge, Faith, Causality, Evil, Acts of Human, Eschatology, Method)

ISBN: 978-625-6123-84-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123847

Editörler | Editors: Fethi Kerim KAZANÇ | orcid.org/0000-0003-1555-4914

Enes ER | orcid.org/0000-0001-8845-2922

Zübeyir ÜÇTAŞ | orcid.org/0000-0003-4494-8197

Kurum | Institution: Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ROR ID: ror.org/028k5qw24

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Edited Book

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 265

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JC | Din Felsefesi | Philosophy of religion

BISAC: REL017000 | Din / Teoloji | Religion / Theology

THEMA: REL000000 | Din: Genel | Religion: General

LC: BP180 | İslam - Teoloji | Islam - Theology

Atıf Bilgisi | Cite as: Kazanç, Fethi Kerim (ed.) - Er, Enes (ed.) - Üçtaş, Zübeyir (ed.). *Akademik Kelâm Yazıları -II- (Ahlak, Bilgi, İman, Nedensellik, Kötülük, İnsan Fiilleri, Meâd, Yöntem)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

AKADEMİK KELÂM YAZILARI - II

(Ahlak, Bilgi, İman, Nedensellik, Kötülük,
İnsan Fiilleri, Meâd, Yöntem)

Editörler

Prof. Dr. **Fethi Kerim KAZANÇ**
Öğr. Gör. Dr. **Enes ER**
Arş. Gör. **Zübeyir ÜÇTAŞ**

Yazarlar

Fethi Kerim KAZANÇ	Hanife KOL
Aydın ÇAMLICA	Deniz BAYKAN
Enes ER	Yusuf HOC AOĞLU
	Sönmez EROĞLU

Editörler Hakkında | About the Editors

Fethi Kerim KAZANÇ

22.12.1964'te Samsun'un Çarşamba ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Çarşamba'da tamamladı. 30.06.1987 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu ve 12.10.1987 yılından itibaren dört buçuk yıl süreyle Manisa Atatürk Ortaokulu'nda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmeni olarak görev yaptı. Bu arada 20.08.1991 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Kelâm ve İslâm Felsefesi Anabilim Dalı'na bağlı Kelâm Bilim Dalı'nda “*Fıkıh-ı Ekber Şerhleri ve İlyâs b. İbrâhîm es-Sînobî'nin Fıkıh-ı Ekber Şerhi*” adlı yüksek lisans tezini tamamladı. 21.05.1992 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesine Kelâm Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi olarak atandı. Bu arada kültürel değişim programı çerçevesinde 1 Ekim 1993-30 Eylül 1994 tarihleri arasında bilgi ve görgülerini artırmak üzere gittiği Suriye'de Şam-Yabancılar Arapça Öğretim Okulu'nda dil öğrenimi gördü ve alanıyla ilgili bilimsel araştırmalarda bulundu. 20.07.1999 tarihinde “*Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmı'nda Ahlâk Düşüncesinin Bir Tahlîli (Çözümlemesi)*” konulu doktora tezini tamamladı. 09.06.2000 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Kelâm Anabilim Dalı Yardımcı Doçentlik kadrosuna atandı. 13.01.2009 tarihinde Doçent oldu. 26.02.2010 tarihinde Kelam Anabilim Dalı Doçentlik kadrosuna atandı. 03-28 Eylül 2012 tarihleri arasında Education First International Schools of English (Manchester)'da 4 haftalık dil kursuna katıldı ve dil becerilerini geliştirdi. 13.01.2015 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Kelâm Anabilim Dalı Profesörlük kadrosuna atandı. Halen Fakülte'deki görevini sürdürmektedir. Yabancı dil olarak İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ'ın, *Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmı'nda Ahlâk Düşüncesi*, (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007); *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelâm Yazıları*, (Ankara: Araştırma Yayınları, 2014); *Kadı Abdülcebbar'da Nedensellik Kuramı*, (Ankara: Araştırma Yayınları, 2014); ve *el-Cüveynî'de Klasik Kelam Tartışmaları -el-Akîdetü'n-Nizâmiyye Örneği-* (Ankara: Araştırma Yayınları, 2014) isimlerini taşıyan yayınlanmış eserlerinin yanında, farklı kelam konularının ele alındığı *Akademik Kelam Yazıları -I-* (Ankara: Fecr Yayınları, 2023) adlı

editöryal çalışması (Ar. Gör. Zübeyir Üçtaş ile birlikte), kelâm alanında daha çok epistemoloji, akılcılık, ahlâk felsefesi, kötülük problemi, kelâm atomculuğu, nedensellik kuramı, klâsik kelâm, kelâm alanında yenilenme ve yeniden yapılanma, Selefiyye gibi temel teolojik sorunlar etrafında odaklanan ulusal dergilerde yayınlanmış birçok makalesi bulunmaktadır.

He was born on December 22, 1964, in the Çarşamba district of Samsun. He completed his primary and secondary education in Çarşamba. On June 30, 1987, he graduated from Ondokuz Mayıs University Faculty of Theology. He began serving as a Religious Culture and Ethics Teacher at Manisa Atatürk Secondary School on October 12, 1987, for four and a half years. Meanwhile, on August 20, 1991, he completed his Master's thesis titled "*Commentaries on al-Fiqh al-Akbar and the Commentary of Ilyas b. Ibrahim as-Sinobi on al-Fiqh al-Akbar*" within the Department of Kalam and Islamic Philosophy, Kalam Division, at Dokuz Eylül University Social Sciences Institute.

On May 21, 1992, he was appointed Research Assistant in the Department of Kalam at Ondokuz Mayıs University Faculty of Theology. As part of a cultural exchange program, he went to Syria from October 1, 1993, to September 30, 1994, to enhance his knowledge and experience. During this time, he studied Arabic at the School for Teaching Arabic to Foreigners in Damascus and conducted academic research in his field. On July 20, 1999, he completed his doctoral dissertation, "*An Analysis of Ethical Thought in Pre-Ghazalian Sunni Kalam.*"

On June 9, 2000, he was appointed Assistant Professor in the Department of Kalam at Ondokuz Mayıs University Faculty of Theology. He became an Associate Professor on January 13, 2009, and was appointed to the Associate Professorship in the Department of Kalam on February 26, 2010. From September 3-28, 2012, he attended a four-week language course at Education First International Schools of English (Manchester) to improve his language skills. On January 13, 2015, he was appointed as a Professor in the Department of Kalam at Ondokuz Mayıs University Faculty of Theology, where he continues to work. He is proficient in English and Arabic.

Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ has published several works, including *Ethical Thought in Pre-Ghazalian Sunni Kalam* (Ankara: Ankara Okulu

Publications, 2007), *Writings on Kalam Regarding Being, Knowledge, Value, and Politics* (Ankara: Araştırma Publications, 2014), *The Theory of Causality in Qadi Abd al-Jabbar* (Ankara: Araştırma Publications, 2014), *Classical Kalam Debates in al-Juwayni: The Example of al-Aqida al-Nizamiyya* (Ankara: Araştırma Publications, 2014).

Additionally, he has contributed to an editorial work titled *Academic Writings on Kalam -I-* (Ankara: Fecr Publications, 2023), co-edited with Research Assistant Zübeyir Üçtaş, as well as numerous articles published in national journals focusing on various theological issues such as epistemology, rationalism, moral philosophy, the problem of evil, atomism in Kalam, the theory of causality, classical Kalam, renewal and reconstruction in Kalam, and Salafism.

Enes ER

1986 yılında Hakkari’de doğdu. Hakkari Anadolu İmam Hatip Lisesi’ni bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden 2013 yılında mezun oldu. 2015 yılında Yüksek Lisans programını, 2023 yılında da OMÜ LEE Kelam Ana Bilim Dalı’nda “İmâmü’l-Haremeyn el-Cüveynî’de İmâmet Teorisi” isimli tezini başarıyla savunarak Doktora programını bitirdi. Lisans Mezuniyetinden bu yana Vaiz, Araştırma Görevlisi ve Öğretim Görevlisi olarak muhtelif görevler yapan Enes Er iyi derecede Arapça bilmektedir. Temel ilgi alanları Kelam ve Siyasal Teoloji olan Er’in bazı akademik çalışmaları şunlardır: *İlk Dönem Eş’arîlerde Ulûhiyyet Tasavvuru* (kitap), “Kâdî Abdülcebbar’ın Metafizik Düşüncesine Dair Bazı Notlar” (kitap bölümü), “Fahreddin er-Râzî (ö. 606/1210)” (kitap bölümü), “İbn Küllâb (240/854)” (kitap bölümü), “el-Ahkâmü’s-Sultâniyye – Mâverdi” (kitap bölümü), “el-Fık-hû’l-Ekber - Ebû Hanîfe” (kitap bölümü), “Tefâtânî” (kitap bölümü), “Cüveynî’de İmamet Teorisi” (kitap bölümü), “Eş’arîlik Ekolünün Kurumsallaşmasında ve Gelişmesinde Nişabur Nizamiye Medresesi: el-Cüveynî Örneği” (uluslararası sempozyum sunumu/yayınlanmış), *İlahiyat Alanında Akademik Çalışmalar* (kitap editörlüğü), “Eş’arîlik’in Doğuşu ve İlk Dönem Eş’arîlik” (dergi makalesi), “Eş’arîlik-Mâturîdilik İhtilafına İlişkin Bazı Notlar” (dergi makalesi), “İslam Düşüncesinin Aklileşme Süreci: Mu’tezile’nin Oluşumu Ve Ebû’l-Hüzeyl Allaf” (kitap kritiği) ve “el-Cüveynî de Klasik Kelam Tartışmaları el-Akîdetü’n-Nizâmîyye Örneği” (kitap kritiği).

He was born in 1986 in Hakkari. After graduating from Hakkari Anatolian Imam Hatip High School, he completed his undergraduate studies at the Faculty of Theology, Ondokuz Mayıs University, in 2013. In 2015, he finished his Master's program. In 2023, he successfully defended his PhD thesis, "*The Theory of Imamate in Imām al-Haramayn al-Juwaynī*" in the Department of Kalam at OMU LEE. Since undergraduate graduation, Enes Er has held various positions as a preacher, research assistant, and lecturer. He is fluent in Arabic. His primary areas of interest are Kalam and Political Theology. Some of his academic works include *The Conception of Ulūhiyyat in the Early Ash'arites* (book), "*Some Notes on Qāḍī Abd al-Jabbār's Metaphysical Thought*" (book chapter), "*Fakhr al-Dīn al-Rāzī (d. 606/1210)*" (book chapter), "*Ibn Kullāb (240/854)*" (book chapter), "*al-Ahkām al-Sultāniyya - al-Māwardī*" (book chapter), "*al-Fiqh al-Akbar - Abū Hanīfa*" (book chapter), "*Taftāzānī*" (book chapter), "*The Theory of Imamate in al-Juwaynī*" (book chapter), "*The Case of Nizamiye Madrasa of Nisabur in the Institutionalisation and Development of the Ash'arite School: The Case of al-Juwaynī*" (international symposium presentation/published), Academic Studies in the Field of Theology (book editorship), "*The Birth of Ash'arism and the Early Ash'arism*" (journal article), "*Some Notes on the Ash'arism-Mâtûrîdism Controversy*" (journal article), "The Rationalisation Process of Islamic Thought: The Formation of Mu'tazila and Abū'l-Huzayl Allaf" (book review) and "Classical Theological Debates in al-Juwaynī: The Case of al-Aqīdat al-Nizāmiyya" (book review).

Zübeyir ÜÇTAŞ

10.09.1987 yılında Giresun'un Çamoluk ilçesinde doğdu. 1997 Yılında Çamoluk İlkokulu'nu bitirdi. Ortaokula açık öğretimde devam etti ve 2004 yılında mezun oldu. Aynı yıl başladığı Açık Öğretim Lisesi İmam-Hatip Programı'nı ise 2007 yılında tamamladı. Liseyi bitirdikten sonra 2007 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimine başladı ve 2011 yılında ilahiyat fakültesinden mezun oldu. 2012 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Anabilim Dalı'na ÖYP (Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı) kapsamında Araştırma Görevlisi olarak atandı. Aynı yıl Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine başladı ve hazırladığı "Seyyid Şerîf Cürcânî'de

Bilgi Teorisi” başlıklı teziyle 2015 yılında Yüksek Lisans’ını tamamladı. Aynı Enstitüde 2015 yılında Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı’nda Doktora programına başlayan Zübeyir Üçtaş halen İlahiyat Fakültesi Kalam Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi olarak çalışmalarına devam etmekte olup evli ve üç çocuk babasıdır.

Üçtaş’ın, *Seyyid Şerîf Cürcânî’de Bilgi Teorisi* (Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2020) adlı kitabı başta olmak üzere “Ebü’l-Hasan el-Eş’arî (936)”, “Seyyid Şerîf Cürcânî (1413)”, “Kitâbü’t-Tevhîd-Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (ö. 333/944)”, “El-Fihrist-İbnü’n-Nedîm (ö. 385/995 [?])” ve “Vâsıl b. Atâ (ö. 131/748)” adlarında farklı editoryal çalışmalarda yayımlanmış kitap bölümleri bulunmaktadır.

He was born on September 10, 1987, in the Çamoluk district of Giresun. He completed his primary education at Çamoluk Elementary School in 1997. He continued his secondary education through distance learning and graduated in 2004. In the same year, he enrolled in the Open High School Imam-Hatip Program and completed it in 2007. After finishing high school, he began his undergraduate studies at Marmara University Faculty of Theology in 2007 and graduated in 2011. In 2012, he was appointed a Research Assistant in the Department of Kalam at Ondokuz Mayıs University Faculty of Theology under the Faculty Member Training Program (ÖYP). The same year, he began his master’s studies in the Department of Basic Islamic Sciences at Ondokuz Mayıs University Social Sciences Institute. He completed his degree in 2015 with a thesis titled “*Epistemology in Sayyid Sharif Jurjani*.” He then enrolled in the Ph.D. program in the same department in 2015, and he continued his doctoral studies while serving as a Research Assistant in the Department of Kalam at the Faculty of Theology. He is married and has three children.

Zübeyir Üçtaş has authored several works, including his book “*Epistemology in Sayyid Sharif Jurjani*” (Ankara: İlâhiyât Publications, 2020). He has also contributed chapters to various editorial works, including: “Abu’l-Hasan al-Ash’ari (936)”, “Sayyid Sharif Jurjani (1413)”, “Kitab al-Tawhid by Abu Mansur al-Maturidi (d. 333/944)”, “Al-Fihrist by Ibn al-Nadim (d. 385/995 [?])” and “Wasil b. Ata (d. 131/748)”.

Kitap Hakkında

Akademik Kelâm Yazıları -II-

(Ahlak, Bilgi, İman, Nedensellik, Kötülük, İnsan Fiilleri, Meâd,
Yöntem)

“Akademik Kelâm Yazıları -II-” adlı bu editoryal çalışma, İslâm kelâmının ilgi alanına giren önemli meselelere dair kaleme alınmış akademik yazıları bir araya getirmektedir. Çalışmada, kelâmî düşüncenin temel konuları arasında yer alanı ahlak, bilgi, iman, nedensellik, kötülük, insan fiilleri, gayb ve yöntem gibi konular, farklı kelâm ekollerinin veya şahısların klasik kelâm anlayışına atıfla ele alınmaktadır.

Kitap, “Mu‘tezilî Ahlâk Teolojisiinde Erdemli Bir Yaşamın İmkânı Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bölüm ile başlamakta ve burada, Mutezile’nin ahlak ve insan sorumluluğu üzerine olan rasyonel yaklaşımı irdelenmektedir. Bu bölüm, bir yandan Mutezile düşünce sisteminde ahlakın teolojik temellerini ortaya koyarken diğer yandan da bu teolojik ahlak sisteminin erdemli bir toplum inşa etmedeki rolüne odaklanmaktadır. “Kelâmda İman-Bilgi İlişkisi” başlıklı bölümde, sekülerleşme ve din karşıtı akımların etkisiyle ortaya çıkan zihinsel tereddütlerin giderilmesinde bilgi temelli iman anlayışının önemine değinilmiştir. Batı düşüncesinin aksine, İslâm kelâmcılarının iman tanımlarının, Kur’an’ın önerdiği bilgi temelli yaklaşımdan hareketle şekillendiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, iman ile aklî delillerin ilişkisi ve taklidî imanın geçerliliği konularında kelâmcıların farklı görüşleri ele alınmıştır. “Gazzâlî’de Nedenselliğin Anatomisi: Kelam, Felsefe, Mantık ve Tasavvuf Açısından Bir İnceleme” başlıklı bölüm, Gazzâlî’nin klasik nedensellik anlayışına getirdiği eleştiriye ele alarak, Allah’ın iradesinin mutlaklığına dayalı bir nedensellik tasavvurunu inceler. Gazzâlî, filozoflar tarafından ileri sürülen zorunlu neden-sonuç ilişkisini reddetmiş ve bunu ilahi irade ve sürekli yaratma anlayışıyla ilişkilendirmiştir. Bu yaklaşım, Eş‘arî kelâm ekolünün “âdet” kavramı üzerinden sistematik bir teoriye dönüşmüştür. “Ahlâkî Kötülüklerin Hz. Yûsuf Kıssası Bağlamında Kelâmî Açıdan İncelenmesi” adlı bölümde, ahlâkî kötülüklerin tanrı tasavvuru ve insan iradesiyle ilişkisi incelenmiş ve Kur’an kıssaları beraberliğinde kötülük karşısında erdemli bir tutum geliştirmenin gereklili-

ği vurgulanmıştır. “Tarihi Art Alanı ve Kulların Fiilleri Bağlamında Hidâyet-Dalâlet Meselesi” bölümde, hidâyet ve dalâlet konuları, kulların fiilleri ve irade özgürlüğü bağlamında tartışılmış, bu konuda Mu‘tezile, Eş‘arîyye ve Mâtürîdîyye’nin farklı yaklaşımları tarihî bir perspektifte analiz edilmiştir. “Günümüz İlahiyatı’nda Gaybî Varlık Olarak Melek” başlıklı bölüm, melek inancını modern ilahiyat açısından ele almakta ve gayb kavramına dair açıklamalar sunmaktadır. Bu bölüm bir yandan gaybî varlıklar çerçevesinde melek inancının İslâm düşüncesindeki konumunu ele alırken diğer yandan da bu konunun iman esaslarıyla ilişkisine vurgu yapmaktadır. “*El-Münkız mine’d-Dalâl* Bağlamında Gazzâlî Düşüncesinde Metodik Şüphecilik” adlı bölümde, kesin bilgi arayışı bağlamında Gazzâlî’nin şüpheci metodolojisi ele alınmaktadır. Bu bölümde, Gazzâlî’nin hakikat arayışı, eleştirel düşünce ve şüphe krizleri bağlamında incelenmektedir. “Mâtürîdîlik Ekolünün Hadislere Yaklaşımı” başlıklı son bölümde ise Mâtürîdîliğin akıl-nakil dengesine dayalı özgün yaklaşımına vurgu yapılmış ve hadislere yaklaşımlarının da bu çerçevede şekillendiğine değinilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kelâm; Bilgi; İman; Ahlak; Nedensellik; Kötülük; Gayb; Yöntem

About the Book

Academic Writings on Kalām -II- (Ethics, Knowledge, Faith, Causality, Evil, Acts of Human, Eschatology, Method)

This editorial work, titled “Academic Writings on Kalām -II-”, compiles scholarly articles addressing significant issues within the scope of Islamic theology (Kalām). The study explores fundamental topics of theological thought, such as ethics, knowledge, faith, causality, evil, human actions, the unseen (ghayb), and methodology, referencing the classical understanding of Kalām through various theological schools or individual perspectives.

The book begins with a chapter titled “An Examination of the Possibility of a Virtuous Life in Mu‘tazilī Moral Theology”, where the rational approach of the Mu‘tazilah towards ethics and human responsibility is analyzed. This chapter not only elucidates the theological foundations of morality in the Mu‘tazilī system of thought but also emphasizes the role of this theological, moral framework in constructing a virtuous society. The chapter “The Relationship Between Faith and Knowledge in Kalām” discusses the importance of a knowledge-based understanding of faith in alleviating intellectual doubts arising from secularization and anti-religious movements. Unlike Western thought, it is highlighted that the definitions of faith by Islamic theologians are shaped by the knowledge-based approach proposed by the Qur’an. In this context, the relationship between faith and rational evidence, as well as the validity of imitative faith (taqlīd), are discussed through the differing perspectives of theologians. The chapter titled “The Anatomy of Causality in al-Ghazālī: An Analysis from the Perspectives of Kalām, Philosophy, Logic, and Sufism” explores al-Ghazālī’s critique of the classical understanding of causality and examines a conception of causality based on the absolute will of God. Al-Ghazālī rejected the necessary cause-effect relationship posited by philosophers, linking it instead to divine will and the concept of continuous creation. This approach was systematically theorized within the Ash‘arī school of Kalām through the idea of “habit” (‘ādah). In the chapter “A Theological Examination of Moral Evils in the Context of the Story of Prophet Joseph”, the relationship

between moral evils, the conception of God, and human free will is analyzed, emphasizing the necessity of developing a virtuous stance against evil under the guidance of Qur'anic narratives. The chapter "The Issue of Guidance and Misguidance in the Context of Historical Background and Human Actions" discusses the topics of guidance (*hidāyah*) and misguidance (*ḍalālah*) about human actions and free will, analyzing the differing approaches of the Mu'tazilī, Ash'ari, and Māturīdī schools within a historical perspective. The chapter "Angels as Unseen Beings in Contemporary Theology" examines the belief in angels from the standpoint of modern theology, explaining the concept of the unseen. It addresses the position of belief in angels within Islamic thought while highlighting its connection to the principles of faith. The chapter "Methodological Skepticism in al-Ghazālī's Thought in the Context of al-Munqidh min al-Ḍalāl" discusses al-Ghazālī's methodology of skepticism in the pursuit of specific knowledge, examining his search for truth within the framework of critical thinking and skepticism. The final chapter, "The Approach of the Māturīdī School to Ḥadīth", emphasizes the Māturīdī school's unique approach, which is based on a balance between reason (*ʿaql*) and tradition (*naql*) and discusses how this approach shapes their perspective on ḥadīth.

Keywords: Kalām; Knowledge; Faith; Ethics; Causality; Evil; Unseen; Methodology

ÖN SÖZ

Kelâm ilmi, İslâm düşünce geleneği içerisinde hem inanç esaslarını temellendiren hem de insanın varlık, bilgi ve değerle ilgili sorularına cevap arayan bir disiplin olması açısından önemli bir yere sahiptir. Tarih boyunca değişen ihtiyaçlara ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sorulara cevap üretme çabası, kelâmın da-ima dinamik bir yapıya sahip olmasını sağlamıştır. Bu nedenle günümüzde de bireyin anlam arayışı ve inanç meselelerini yeniden değerlendirme ihtiyacı, kelâm ilminin klasik ve modern yorumlarının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

“Akademik Kelâm Yazıları -II-” adlı bu çalışmada, İslâm kelâmının zengin birikimi hem teorik hem pratik boyutlarıyla ele alınmış; İslâm âlimleri tarafından ahlak, bilgi, iman, nedensellik, kötülük, kulların fiilleri, gayb ve yöntem gibi meseleler etrafında inşa edilen düşünceler yeniden değerlendirilmiştir.

Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ koordinesinde yürütülen “Lisansüstü Öğrencilerin Akademik Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi-II” isimli proje sonucunda ortaya çıkan yazılardan oluşan bu çalışmada, “Mu‘tezilî Ahlâk Teolojisinde Erdemli Bir Yaşamın İmkânı Üzerine Bir İnceleme” Prof. Dr. Fethi Kerim KAZANÇ; “Kelâmda İman-Bilgi İlişkisi” ve “Tarihi Art Alanı ve Kulların Fiilleri Bağlamında Hidâyet-Dalâlet Meselesi” Aydın ÇAMLICA; “Gazzâlî’de Nedenselliğin Anatomisi: Kelam, Felsefe, Mantık ve Tasavvuf Açısından Bir İnceleme” Öğr. Gör. Dr. Enes ER; “Ah-lâkî Kötülüklerin Hz. Yûsuf Kıssası Bağlamında Kelâmî Açısından İncelenmesi” Sönmez EROĞLU; “Günümüz İlahiyatı’nda Gaybî Varlık Olarak Melek” Hanife KOL; “*el-Münkız mine’d-Dalâl* Eseri Bağlamında Gazzâlî Düşüncesinde Metodik Şüphencilik” Deniz BAYKAN ve “Mâtürîdîlik Ekolünün Hadislere Yaklaşımı” Yusuf HOCAOĞLU tarafından ele alınmıştır.

Kitap, akademik bir hassasiyetle hazırlanmış olup, İslâm düşüncesine ilgi duyan okurların yanı sıra alanın uzmanları için de değerli bir eser niteliğindedir. Kelâm ilminin geçmişten bugüne taşıdığı mirası günümüze ulaştırmak ve bu birikimin çağdaş anlamını keşfetmek amacıyla hazırlanan bu eserin, okuyuculara yeni ufuklar kazandırmasını temenni ediyoruz.

Editörler

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	13
MU‘TEZİLÎ AHLÂK TEOLJİSİNDE ERDEMLİ BİR YAŞAMIN İMKÂNI ÜZERİNE BİR İNCELEME <i>Fethi Kerim KAZANÇ</i>	17
KELÂMDA İMAN-BİLGİ İLİŞKİSİ <i>Aydın ÇAMLICA</i>	69
GAZZÂLÎ’DE NEDENSELLİĞİN ANATOMİSİ: KELAM, FELSEFE, MANTIK VE TASAVVUF AÇISINDAN BİR İNCELEME <i>Enes ER</i>	103
AHLÂKÎ KÖTÜLÜKLERİN HZ. YÛSUF KISSASI BAĞLAMINDA KELÂMÎ AÇIDAN İNCELENMESİ <i>Sönmez EROĞLU</i>	115
TARİHÎ ART ALANI VE KULLARIN FİİLLERİ BAĞLAMINDA HİDÂYET-DALÂLET MESELESİ <i>Aydın ÇAMLICA</i>	145
GÜNÜMÜZ İLAHİYATI’NDA GAYBÎ VARLIK OLARAK MELEK <i>Hanife KOL</i>	179
EL-MÛNKİZ MİNE’D-DALÂL ESERİ BAĞLAMINDA GAZZÂLÎ DÜŞÜNCESİNDE METODİK ŞÜPHECİLİK <i>Deniz BAYKAN</i>	209
MÂTÜRÎDİLİK EKOLÜNÜN HADİSLERE YAKLAŞIMI <i>Yusuf HOCAOĞLU</i>	235
DİZİN.....	259